

підтримувати дитину у найменших її досягненнях. Для заохочення дітей можна практикувати нагородження призами у вигляді прапорців, смайликів, зірочок. Слід пам'ятати, що можливості дітей 5-6 років можуть дуже варіюватися, тому в процесі контролю треба застосовувати індивідуальний підхід і не порівнювати результати дітей однієї вікової групи. Головною ознакою системи контролю в дошкільному віці є мотивація і стимуляція дітей до вивчення іноземної мови й досягнення у цьому процесі розвивальних, виховних, освітніх цілей, сприяння повноцінному і своєчасному розвитку дошкільника.

Перспективами подальших досліджень в окресленому напрямку є розробка системи діагностичних завдань з різних видів мовленнєвої діяльності та апробація їх ефективності на практиці.

Список використаних джерел

1. Базова програма розвитку дитини «Я у світі» / Наук. кер. та заг. ред. О.Л. Кононко. – 3-тє вид., випр. – К.: Світлич, 2009. – 430 с.
2. Іноземні мови: коли і як вивчати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita>
3. План дій щодо поліпшення якості вивчення іноземних мов у дошкільних навчальних закладах та у початковій школі загальноосвітніх навчальних закладів на 2009-2012 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ostriv.in.ua
4. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти т. – Т.3. / В.О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа. – 1977. – 639 с.
5. Шкваріна Т.М. Англійська мова для дітей дошкільного віку (програма, методичні рекомендації): навч. посібник для вчителів ран. навчання англ. мови, студентів вищ. пед. навч. закладів / Т.М. Шкваріна. – К.: Шкіл. світ, 2008. – 112 с.

References

1. Bazova programma rozvy`tku dy`ty`ny` «Ya u sviti» / Nauk. ker. ta zag. red. O.L. Kononko. – 3- tye vy`d., vy`pr. – K.: Svity`ch, 2009. – 430 s.
2. Inozemni movy`: koly` i yak vy`vchaty` [Elektronny`j resurs]. – Rezhym`m dostupu: <http://www.osvita>
3. Plan dij shhodo polipshennya yakosti vy`vchennya inozemny`x mov u doshkil`ny`x navchal`ny`x zakladax ta u pochatkovij shkoli zagal`noosvitnix navchal`ny`x zakladiv na 2009-2012 rr. [Elektronny`j resurs]. – Rezhym`m dostupu: www.ostriv.in.ua
4. Suxomly`ns`ky`j V.O. Vy`brani tvory`: V 5-ty` t. – T.3. / V.O. Suxomly`ns`ky`j. – K.:Rad. shkola. – 1977. – 639 s.
5. Shkvarina T.M. Anglijs`ka mova dlya ditej doshkil`nogo viku (programma, metody`chni rekomendaciyi): navch. posibny`k dlya vchy`teliv ran. navchannya angl. movy`, studentiv vy`shh. ped. navch. zakladiv / T.M. Shkvarina. – K.: Shkil. svit, 2008. – 112 s.

УДК 378.016:811.111

МЕТОДИЧНІ ТА ЗМІСТОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАНЯТТЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ДОШКІЛЬНОМУ НАЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Т.Л. Гостєва²

викладач вищої категорії,
КВНЗ «Запорізький педагогічний коледж» ЗОР
e-mail: tatiana.flt@gmail.com

МЕТОДИЧЕСКИЕ И СОДЕРЖАТЕЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЗАНЯТИЯ ПО ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ДОШКОЛЬНОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Т.Л. Гостєва

преподаватель высшей категории,
КВУЗ «Запорожский педагогический колледж» ЗОС

METHODOLOGICAL AND SUBSTANTIVE PROBLEMS OF A FOREIGN LANGUAGE LESSON IN PRIMARY SCHOOL

T.L. Gostieva

teacher of the highest category,
Zaporizhzhia Pedagogical College

² © Гостєва Тетяна Леонідівна, 2014

Ліцензується на умовах Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)

У статті розглядаються методичні та змістові проблеми заняття з іноземної мови для дітей дошкільного віку та визначаються особливості, що відрізняють його від уроку у початковій школі. Розглядаються основні психофізіологічні особливості дошкільників, визначається структура мовленнєвого заняття, пріоритетні способи організації роботи над формуванням іншомовної комунікативної компетентності.

Ключові слова: заняття іноземної мови, дошкільне навчання, методика навчання іноземних мов.

В статье рассматриваются методические и содержательные проблемы занятия по иностранному языку для детей дошкольного возраста и определяются особенности, отличающие его от урока в начальной школе. Рассматриваются основные психофизиологические особенности дошкольников, определяется структура речевого занятия, приоритетные способы организации работы над формированием иноязычной коммуникативной компетентности.

Ключевые слова: занятие по иностранному языку, дошкольное обучение, методика обучения иностранных языков.

The article considers methodological and substantive problems of a foreign language lesson for children of preschool age and identifies features that distinguish it from the lesson in elementary school. It outlines the basic psychophysiological characteristics of preschoolers as well as determines the structure of a language lesson, the priority ways of organizing work on the formation of foreign language communicative competence.

Keywords: a foreign language lesson, preschool education, methods of teaching foreign languages.

В останні десятиліття проблема навчання іноземних мов є об'єктом пильної уваги науковців, педагогів, психологів, батьків. Значення іноземних мов у сфері особистої та професійної комунікації людини продовжує стрімко зростати, сьогодні важко уявити життя людини без знання іноземної мови, адже більшість сучасних засобів комунікації орієнтовані на знавців двох та більше мов. Відповідно, світові стандарти сучасної освіти спрямовані на підготовку освіченої, творчо розвиненої особистості, фахівця, здатного адаптуватися у мінливому світі й постійно підвищувати свою професійну компетентність. Якщо раніше методика орієнтувалася насамперед на шкільне вивчення іноземних мов, то сьогодні іноземної мови усе частіше починають навчати вже у дитячому садку. Саме іноземна мова складає зміст варіантної частини Базового компоненту дошкільної освіти разом з такими освітніми лініями, як «Комп'ютерна грамота», «Хореографія», «Шахи» [1]. Дошкільна освіта визнається державою першою самоцінною ланкою, що має «гнучко реагувати на сучасні соціокультурні запити, збагачувати знання дитини необхідною якісною інформацією, допомагати їй реалізувати свій природний потенціал, орієнтуватися на загальнолюдські й національні цінності» [1]. Навчання іноземної мови дошкільників, проте, має свої особливості, які ґрунтуються на психофізіологічних особливостях розвитку дітей цього віку. З огляду на це, автоматично переносити методи і прийоми шкільного навчання іноземних мов у дошкільний заклад не можна. Навчання малюків – це непроста справа, яка вимагає зовсім іншого методичного підходу, ніж навчання школярів та дорослих. Побудовані методично неграмотно заняття завдають дітям більше шкоди, ніж користі, дитина може втратити інтерес до іноземної мови, зневіритися у своїх можливостях. Виходячи із зазначеного вище, метою нашої статті є розгляд методичних і змістових проблем заняття з іноземної мови для дітей дошкільного віку й визначення тих особливостей, що відрізняють його від уроку у початковій школі. Для успішної реалізації мети передбачається розглянути основні психофізіологічні особливості дошкільників, визначити структуру мовленнєвого заняття, пріоритетні способи організації роботи над формуванням іншомовної комунікативної компетентності.

Відомо, що можливості раннього віку в оволодінні іноземною мовою надзвичайно великі. Численні дослідження у галузі раннього навчання іноземної мови українських (П. Бех, Н. Гальскова, Н. Клевченко, О. Коломінова, О. Першукова, С. Роман, Т. Шкваріна) і зарубіжних (М. Біболетова, І. Верещагіна, Ф. Гопкінс, Е. Джонсон, К. Хастінгз) науковців довели доцільність і ефективність іншомовної освіти дошкільників, її позитивний вплив на інтелектуальний розвиток особистості та підготовку дитини до школи. Унікальна схильність до оволодіння мовою, пластичність природного механізму засвоєння мови, незалежність цього механізму від дії факторів, пов'язаних з приналежністю до тієї чи іншої національності, – усе це дає дитині можливість за сприятливих умов успішно оволодіти іноземною мовою. З віком ця здатність поступово згасає. Успішне оволодіння дітьми дошкільного віку іноземною мовою стає можливим завдяки природності мотивів спілкування, відсутності так званого мовного бар'єру, емоційній мотивації комунікації, невеликому досвіду спілкування рідною мовою та ін. Дошкільний вік – це сензитивний період для вивчення іноземної мови, адже саме у цьому віці відбувається інтенсивне формування пізнавальних

здібностей, швидке та легке запам'ятовування мовної інформації – імпринтинг, що полягає в особливій чутливості до мовних явищ, здібності до імітації. Крім того, гра як головний вид діяльності дошкільника дозволяє зробити комунікативно цінними практично будь-які мовні одиниці. Це дає можливість у ранньому віці оптимально поєднувати комунікативні потреби і можливості їх вираження іноземною мовою. Протягом дошкільного віку у психіці дитини виникають особливо важливі для її подальшого життя новоутворення. Зокрема, починає розвиватися творча діяльність, формуються розумові дії та операції, з'являється внутрішнє життя, спершу в пізнавальній сфері, а потім і в емоційно-мотиваційній. Для її пізнавальних процесів характерний синтез зовнішніх і внутрішніх дій, об'єднаних у єдину інтелектуальну діяльність. У сприйманні він представлений перцептивними діями; в увазі – вмінням керувати і контролювати зовнішній і внутрішній план дій; у пам'яті – об'єднанням зовнішнього та внутрішнього структурування матеріалу під час його запам'ятовування й відтворення; в мисленні – об'єднанням у цілісний процес наочно-дійового, наочно-образного і словесно-логічного способів розв'язання практичних завдань [4, 147]. Важливим для характеристики особливостей дошкільного віку є явище акселерації як об'єктивний соціально-педагогічний феномен, викликаний такими факторами, як велика кількість інформації, що її опановують діти, її абстрактний характер, що стимулює розвиток логічного мислення, наявність умов для самоосвіти дітей удома. Звичайно, це справляє позитивний вплив на засвоєння іноземної мови в ранньому віці. Ми переконані, що раннє навчання іноземних мов сприяє не лише більш вільному практичному оволодінню ними, а й несе в собі величезний інтелектуальний, виховний і моральний потенціал. Відповідно, метою навчання іноземних мов у дошкільному закладі освіти є сприяння своєчасному розвиткові дитини, збагаченню її інтелектуальної, емоційної, моральної, вольової сфери у процесі формування елементарної іноземної комунікативної компетенції. Розвивальна, виховна, освітня цілі навчання дошкільників іноземної мови набувають пріоритетного значення у порівнянні з практичною ціллю, а не навпаки. Процес навчання англійської мови стає засобом соціалізації дитини, допомагає розкрити її особистісний потенціал з урахуванням індивідуальних особливостей. І хоча процес навчання іноземної мови в дитячому садку охоплює не лише заняття, а й індивідуальну роботу, ігрову діяльність, супровід режимних процесів, розгляньмо роль саме заняття, яке на сьогодні залишається провідною формою навчання у дошкільному закладі.

Сучасне заняття – це організована й визначена в просторі і часі форма навчання дітей дошкільного віку, у якій педагог контролює та спрямовує пізнавальну діяльність з урахуванням індивідуальних, вікових можливостей і освітніх потреб кожного вихованця. Заняття як ієрархічна педагогічна система зберігає всі основні компоненти, провідним з яких є мета. Досягнення мети забезпечується рішенням комплексу завдань певної спрямованості з відповідним змістом, що дозволяє одержати прогнозований результат. Наприклад, мета заняття з теми «Тварини» у старшій групі може виглядати так: практична: формувати рецептивні та репродуктивні навички мовлення з теми, поповнювати активний і пасивний словник новими лексичними одиницями; тренувати у вимові англійських звуків; освітня: поглиблювати знання дітей про тварин, вчити порівнювати однакові предмети та явища в англійській та рідній мовах; розвивальна: розвивати фонематичний слух, наочно-зорове мислення, зорову та слухову пам'ять; виховна: виховувати любов до тварин, бажання їх доглядати й оберігати. До кожного заняття також чітко визначається фонетичний матеріал, мовний і мовленнєвий матеріал, соціокультурні знання та вміння, що передбачається сформувати на конкретному занятті. У традиційній моделі структура заняття трикомпонентна й містить вступну частину, основну та підсумкову (заклучну) частину. Мовленнєве заняття включає: привітання, фонетичну зарядку (3-5 хвилин), активізацію лексики, граматичних конструкцій та мовленнєвих зразків (8-10 хвилин), семантизацію і первинне закріплення нового лексико-граматичного матеріалу (5-7 хвилин), творче використання вивчених комунікативних одиниць, рефлексію з елементами оцінки.

Необхідною рисою сучасного заняття з іноземної мови є його комунікативна спрямованість, адже діти повинні засвоювати лексико-граматичний матеріал у природних ситуаціях спілкування. Цій меті служать усі структури для розуміння й говоріння, а також римування, пісеньки, призначені для більш продуктивного засвоєння матеріалу. Також, як і урок у початковій школі, заняття має бути комплексним, забезпечувати високу розумову і мовленнєву активність дітей через використання різноманітних форм роботи, мотиваційну забезпеченість, іноземна мова має використовуватися як мета і засіб навчання. Проте оцінку успішності діяльності дошкільників здійснюють лише з використанням заохочувальних реплік, навіть якщо досягнення дитини незначні. Зважаючи на особливу емоційність, вразливість, сором'язливість, несміливість дошкільників, будь-які виправлення мовлення дітей необхідно робити у коректній формі, не

забувати похвалити дитину навіть за спробу брати участь у грі, виконанні вправи. Заняття має відбуватися у формі дидактичної гри з елементами казки, у якій дитина охоче бере участь і граючи – навчається. При цьому заняття з іноземної мови – це не нав'язування педагогом дітям виконання комплексу різних мовних вправ, це система певним чином організованої ігрової діяльності, що сприяє розвитку й вихованню дитини, реалізації у процесі такої діяльності набутого досвіду й формуванню нового досвіду та психічних якостей у процесі засвоєння мінімізованого обсягу іншомовних знань та вмінь [6]. Як вважає О. Казачінер, єдиним шляхом формування у дошкільників пізнавальних мотивів та інтересу до вивчення іноземної мови має стати надання цим мотивам та інтересам ігрової спрямованості, оскільки ігрова діяльність у цьому віці є провідною. Організація занять, що будуються на довільному запам'ятовуванні та довільній імітації без гри, не відповідає психічному розвитку дитини. Лише ігрова комунікативна спрямованість кожного заняття дає змогу зробити навчання таким, щоб іншомовний матеріал запам'ятовувався, осмислювався дитиною мимовільно. Мова вивчається через особисту діяльність дітей на заняттях [2, 16-17]. Навчальний матеріал, що добирається, має відповідати рівню анатомо-фізіологічного, психічного та інтелектуального розвитку дошкільників та враховувати досягнення дітей у рідній мові, рівень їх мовленнєвого розвитку. При побудові навчального заняття учитель-дошкільник має пам'ятати про пропедевтичний, підготовчий характер навчання іноземної мови в дошкільному закладі.

Ми вважаємо, що у навчанні іноземної мови ефективною є розроблена К. Крутій комунікативно-діяльнісна технологія навчання мови, розвитку мовлення і мовленнєвого спілкування дітей дошкільного віку [3, 76], яка ґрунтується на таких засадах:

- урахування індивідуально-психологічних особливостей дитини (провідна роль – особистісний аспект);
- функціональний підхід до добору й презентації мовного та мовленнєвого матеріалу на всіх рівнях;
- ситуативність процесу навчання мови;
- принцип новизни ситуацій і мовленнєвомисленнєвих завдань, прийомів роботи, подання мовної інформації, що міститься в дискурсі.

Така технологія дозволяє забезпечити наступність лексико-граматичного матеріалу на смислового та комунікативного рівнях володіння комунікативними навичками; систематичність презентації лексико-граматичного матеріалу на всіх етапах його засвоєння; сполучуваність системно-мовного (фонетика, лексика, граматики), функціонально-мовленнєвого (зв'язне мовлення) і комунікативного аспектів в навчанні; вихід на більш високий щабель мовленнєвого спілкування як прикінцевої мети технології. Відповідно до такої схеми побудови навчального процесу мовленнєве заняття складається з 4-х частин: 1 частина заняття – комунікативна діяльність (припускає підготовку мислення дітей до навчально-мовленнєвої діяльності: актуалізацію знань, умінь, навичок, достатніх для виконання мовних завдань; тренування відповідних розумових операцій); 2 частина заняття – етап пізнавальної діяльності (плануються завдання на збагачення, актуалізацію, активізацію лексики тощо); 3 частина заняття – етап перетворювальної діяльності (первинне закріплення набутих знань у зовнішньому мовленні); 4 частина заняття – етап оцінно-контрольної діяльності (використається індивідуальна форма взаємодії: старші дошкільники самостійно виконують завдання на застосування нового способу дій, здійснюють їхню самоперевірку, покроково порівнюючи зі зразком, самі оцінюють її).

Зміст заняття іноземної мови складають ігрові вправи, які допоможуть дітям виробити правильну вимову, розвинути уяву, пам'ять, мислення; пісеньки, вірші, римівки, загадки як опора для накопичення активної лексики і мовних стереотипів. На заняттях обов'язково використовуються різні види ігор: маніпуляції, рухливі, рольові, ігри-драматизації тощо. Особливе місце займають дидактичні ігри, завдання яких навчити різних видів мовленнєвої

діяльності. Наприклад, такі ігри, як «Чого не стало?» «Чарівна торбинка», «Пори року», «Будиночок для язичка», «Язичок робить прибирання», «Один-багато», «Зіпсований телефон», «Пантоміма», «У цирку» та ін. Отже, форма навчання має бути ігровою, треба прагнути будь-яке завдання перетворювати на цікаве і прийнятне для дитини заняття. Ігри на занятті не повинні бути епізодичними та ізольованими. Необхідна наскрізна ігрова методика, яка об'єднує та інтегрує інші види діяльності у процесі навчання іноземної мови. В основі ігрової методики лежать створення уявної ситуації і прийняття дитиною або викладачем тієї чи іншої ролі. Тематика сфер та ситуацій спілкування має відповідати мотивам спілкування дітей, враховувати наступність між дошкільним закладом та початковою школою.

Серед найпродуктивніших видів роботи варто виділити такі:

- робота над вимовою (казки, скоромовки, віршики);

- робота з іграшкою (діалог з іграшкою, опис іграшки);
- робота з картинкою (опис картинки);
- розучування і декламація віршів, пісень;
- короткі інсценування;
- відтворення ситуативних діалогів;
- розповідь за картиною та ін.

Із самого початку навчання вчителю необхідно виробити певний стиль роботи з дітьми, ввести свого роду ритуали, які відповідають найбільш типовим ситуаціям спілкування. Такі ритуали (вітання, прощання, коротка зарядка, використання прийнятих в іноземній мові формул ввічливості) дозволяють налаштувати дітей на іншомовне спілкування, полегшити перехід між певними етапами заняття. Найважливіша умова успішності навчання – активізація мовленнєвої та мисленнєвої діяльності дітей і залучення їх до іншомовного спілкування. Необхідно постійно змінювати порядок мовленнєвих дій (порядок питань, звернень, назви предметів і т. д.), щоб діти реагували на зміст слова, а не запам'ятовували звуковий ряд механічно. Для того, щоб попередити втому, втрату інтересу у дітей, педагог повинен кожні 5-7 хвилин заняття проводити ігри з елементами руху або організувати фізхвилинки.

Ефективність заняття безпосередньо залежить від його організатора, методичної підготовки вчителя. Педагог для раннього навчання іноземної мови своїми професійними, особистісними, комунікативними якостями має відрізнятися від шкільних вчителів. На жаль, сьогодні ситуація є такою, що у дошкільних навчальних закладах не завжди працюють вчителі іноземних мов з фаховою дошкільною освітою. Наразі, як зазначає Л. Тонконог, «все ще спостерігається дисбаланс між зростаючими потребами суспільства у якості вивчення мов і навчально-методичним забезпеченням цього процесу і наявністю спеціалістів дошкільного профілю з правом викладання іноземних мов» [5]. А це актуалізує проблему пошуку шляхів удосконалення процесу іншомовного навчання дітей дошкільного віку.

Таким чином, дошкільне навчання іноземних мов є підготовчим етапом до навчання у школі, що вимагає збереження наступності і партнерства в роботі дитячого садка і початкової школи. Виходячи з анатомо-фізіологічних та психологічних особливостей дітей дошкільного віку, заняття іноземної мови має ґрунтуватися на засадах розвивального навчання, систематичності, функціональності й ситуативності процесу навчання мови, урахування індивідуальних особливостей дитини та сприяти своєчасному розвитку дитини, збагаченню її інтелектуальної, емоційної, моральної, вольової сфери у процесі формування елементарної іншомовної комунікативної компетенції. Дошкільне заняття іноземної мови в жодному випадку не може дублювати урок у початковій школі, адже має свою специфіку, що передусім визначається ігровою формою його організації.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А. М. Богуш; Авт. кол-в: Богуш А.М. та ін. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Казачінер О.С. Усі заняття з англійської мови в ДНЗ (за базовим компонентом дошкільної освіти). – Х. : Вид. група «Основа», 2014. — 285 [3] с.
3. Крутії К.Л. Навчання дітей української мови: теорія і практика. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2000. – 156 с.
4. Савчин М. В. Вікова психологія: Навчальний посібник / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К.: Академвидав, 2005. – 359 с.
5. Тонконог Л.М. Навчально-методичне забезпечення та організація іншомовної дошкільної освіти в Україні / Л.М. Тонконог // http://undip.org.ua/upload/iblock/298/3_18.pdf
6. Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку (програма, методичні рекомендації) : [навч. посіб. для вчителів раннього навчання англійської мови, студ. вищ. пед. навч. закл.] [Текст] / Т. М. Шкваріна. – Умань : Вид.-поліграф. під-во, 2003. – 120 с.

References

1. Bazovij komponent doshkil'noї osviti Ukraїni: Naukovij kerivnik: A. M. Bogush; Avt. kol-v: Bogush A.M.ta in. – K.: Vidavnictvo, 2012. – 26 s.
2. Kazachiner O.S. Usi zanjattja z anglijs'koї movi v DNZ (za bazovim komponentom doshkil'noї osviti). – H. : Vid. grupa «Osnova», 2014. — 285 [3] s.
3. Krutij K.L. Navchannja ditej Ukraїns'koї movi: teorija i praktika. – Zaporizhzhja: TOV «LIPS» LTD, 2000. – 156 s.
4. Savchin M. V. Vikova psihologija: Navchal'nij posibnik / M.V. Savchin, L.P. Vasilenko. – K.: Akademvidav, 2005. – 359 s.

5. Tonkonog L.M. Navchal'no-metodichne zabezpechennja ta organizacija inshomovnoї doshkil'noї osviti v Ukraїni / L.M. Tongonog // http://undip.org.ua/upload/iblock/298/3_18.pdf

6. Shkvarina T. M. Anglijs'ka mova dlja ditej doshkil'nogo viku (programa, metodichni rekomendacii) : [navch. posib. dlja vchiteliv rann'ogo navchannja anglijs'koї movi, stud. vishh. ped. navch. zakl.] [Tekst] / T. M. Shkvarina. – Uman' : Vid.-poligraf. pid-vo, 2003. – 120 s.

UDC 800/801

VERBAL AGGRESSION IN THE PEDAGOGICAL MEDIUM

Yu.O. Demianova

PhD (Philology), associate professor of the chair of the Ukrainian and foreign Languages, head of international relations department, National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

e-mail: academy_journal@yandex.ru

ВЕРБАЛЬНА АГРЕСІЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Ю.О. Дем'янова³

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов, начальник відділу міжнародних зв'язків Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

ВЕРБАЛЬНАЯ АГРЕССИЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ СРЕДЕ

Ю.А. Демьянова

кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского и иностранных языков, начальник отдела международных связей Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

The article suggests that verbal aggression is a destructive form of communication in the pedagogical medium. It aims to answer the questions concerning the conditions and causes of stability of the phenomenon of verbal aggression among the Ukrainian teachers; the forms of verbal aggression in the educational setting; the strategies to prevent the destructive speech behaviour of the teacher. The author stresses upon the fact that the Ukrainian educational system employs authoritarianism that is based on coercion and violence, on the principle of 'carrot and stick'. It has been pointed out that destructive verbal behaviour, on the one hand, is condemned by students, and on the other hand – is absorbed by them. Verbal aggression, to the author's mind, is not an inherited but a learned behaviour that the students could pick up through observing aggressive teachers, copying them and practicing over time. The consequences of verbal aggression in the classroom can lead to social isolation, stress, health problems, as well as to problems in educational advancement of students. In conclusion, we believe that the Ukrainian educational system must develop new principles of the teacher-student relations by using new assessment criteria of teacher's activity, personnel selection, and implementation of the best folk traditions and student-centered methods of teaching.

Key words: *verbal aggression, educational medium, pedagogical discourse.*

У статті розглядається феномен вербальної агресії як деструктивна форма спілкування в педагогічному середовищі. Метою розвідки є спроба відповісти на питання, що стосуються умов і причин стабільності явища вербальної агресії серед українських вчителів; визначити форми вербальної агресії в освітньому середовищі; стратегії профілактики деструктивної мовної поведінки вчителя. Автор звертає увагу на те, що українська система освіти й досі практикує авторитаризм, заснований на примусі та насильстві, на принципі «батога і пряника». Було наголошено, що деструктивна вербальна поведінка вчителя, з одного боку, засуджується студентами педагогічних закладів, а з іншого боку - засвоюється ними. Вербальна агресія, на думку автора, не є вродженою, але набутою моделлю поведінки, яка засвоюється студентами в процесі спостереження роботи агресивних вчителів, копіюється ними й у подальшому – практикується. Наслідками вербальної агресії в аудиторії можуть бути соціальна ізоляція, стрес, проблеми зі здоров'ям, а також проблеми в успішності студентів. Автор доходить висновку, що українська система освіти повинна розробити нові принципи взаємовідносин між студентом і викладачем, запровадити нові критерії оцінки діяльності викладачів, підбору персоналу, впроваджувати кращі народні традиції та особистісно-орієнтовану методику навчання.

Ключові слова: *вербальна агресія, освітнє середовище, педагогічний дискурс.*

³ © Дем'янова Юлія Олексіївна, 2014

Ліцензується на умовах Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)